

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Sžso/55/2014
Identifikačné číslo spisu:	1013200516
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1013200516.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Júlie Horskej v právnej veci žalobcu : MUDr. N. K., bytom U., zastúpeného: JUDr. Peter Kubina, advokát so sídlom Business Garden Štefánikova, Štefánikova č. 15, Bratislava, proti žalovanému: Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Limbová č. 2, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovaného č. S08569-OP-2012 zo dňa 15.01.2013, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 11. apríla 2014, č.k. 6S/71/2013-96, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 11. apríla 2014, č.k. 6S/71/2013-96, p o t v r d z u j e .

II. Žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Žalovaný rozhodnutím č. S08569-OP-2012 zo dňa 15. januára 2013 zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Žilinského samosprávneho kraja (ďalej aj „ŽSK“) č. 4401/2012/OZ zo dňa 10. júla 2012, ktorým podľa § 82 ods. 1 písm. b) zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poskytovateľoch“) uložil žalobcovi pokutu 200 € za porušenie § 79 ods. 1 písm. v) tohto zákona, ktorého sa dopustil tým, že dňa 05. júna 2012 v čase od 16.30 do 19.30 hod. v Poliklinike II., P. Mudroňa 14, Martin nevykonal lekársku službu prvej pomoci podľa rozpisu určeného ŽSK.

Krajský súd rozsudkom z 11. apríla 2014, č.k. 6S/71/2013-96, zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného a účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že nepovažoval za dôvodné tvrdenia žalobcu, že hoci Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom č. PL. ÚS 113/2011-74, nevyhovel návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky na začatie konania o súlade § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch a § 82 tohto istého zákona v časti vzťahujúcej sa na uloženie pokuty za porušenie

povinnosti uloženej § 79 ods. 1 písm. v) s čl. 12 ods. 1 a ods. 2, čl. 18 ods. 1, čl. 36 písm. c) až písm. e), čl. 38 ods. 1 a čl. 41 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 4 ods. 2 a ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dohovoru č. 29 o nútenej alebo povinnej práci, tento Nález nie je možné plne použiť na žalobcu, pretože tento patrí do tzv. opomenutej skupiny lekárov - tí, ktorí nemajú uzavreté zmluvy so zdravotnými poisťovňami, ktorou sa Ústavný súd nezaoberal.

Krajský súd poukázal na to, že otázkou odmeňovania lekárov za službu prvej pomoci sa Ústavný súd zaoberal len okrajovo. Krajský súd však zdôraznil, že predmetom tohto súdneho konania je uloženie pokuty za nenastúpenie žalobcu na službu prvej pomoci v zmysle rozpisu určených služieb. Nebolo pritom sporné, že žalobca na túto službu nenastúpil (sám to aj priznáva, i keď dodáva, že ju vykonal v daný deň vo vlastných priestoroch za ceny podľa ním určeného cenníka). Ústavný súd Slovenskej republiky v predmetnom Náleze jednoznačne povedal, že vykonaním testu proporcionality je možné konštatovať, že napadnutá právna norma je primeraná zamýšľanému cieľu, pretože reálny výkon nepretržitej lekárskej služby prvej pomoci má pre spoločnosť zásadný význam.

Neuzavretie predloženej zmluvy o spolupráci, ktorá je podľa žalobcu v rozpore so zákonom, nemá podľa názoru krajského súdu, vplyv na vznik povinnosti nastúpiť lekársku službu prvej pomoci zo zákona (teda aj bez uzatvorenia zmluvy). V tejto súvislosti krajský súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7SŽ/158/2002 zo dňa 6. mája 2003, v ktorom tento súd okrem iného uviedol, že „neuzatvorením zmluvy o vykonávaní lekárskej služby prvej pomoci, resp. odmietnutím jej podpísania sa žalobca uvedenej zákonnej povinnosti nezbaňuje. Svoj nesúhlas, a to aj oprávnený s podmienkami zmluvy, nebol žalobca oprávnený vyjadriť odmietnutím nastúpiť výkon lekárskej služby prvej pomoci, lebo uvedená povinnosť mu vyplynula priamo zo zákona.“ Krajský súd mal síce zhodne so žalobcom za to, že predložená zmluva o spolupráci, (resp. dve zmluvy) podľa Obchodného zákonníka, bola v rozpore s § 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch, táto skutočnosť však nemá žiaden vplyv na vznik povinnosti nastúpiť lekársku službu prvej pomoci v určenom čase a mieste podľa rozpisu služieb samosprávnym krajom. To isté sa týka aj odmeňovania, na ktoré žalobca poukazuje, pričom uvádza, že sa cíti byť ako privátny lekár diskriminovaný voči iným poskytovateľom, ktorí majú uzatvorené zmluvy so zdravotnými poisťovňami. Tieto námietky žalobcu sa všetky týkajú len podmienok samotnej zmluvy, nie však vzniku jeho povinnosti nastúpiť na lekársku službu prvej pomoci zo zákona a sankciu za nenastúpenie (administratívne trestanie), ktorá je predmetom tohto konania. Podľa názoru krajského súdu, zákon síce nezaväzuje žalobcu na uzatvorenie akejkoľvek zmluvy upravujúcej ich právny vzťah, pokiaľ sa však tieto subjekty nedohodnú na znení zmluvy, neznamena to, že poskytovateľ - žalobca nemá povinnosť nastúpiť na výkon lekárskej služby prvej pomoci. Povinnosť vykonávať lekársku službu prvej pomoci vyplýva z § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch, pričom toto ustanovenie má kogentný charakter a je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom (viď Nález Ústavného súdu SR). Žalobca by, podľa názoru krajského súdu, vykonaním lekárskej služby prvej pomoci neporušil § 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch, pretože zdravotnícke povolanie sa vykonáva aj na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (§ 3 ods. 4 písm. b) a § 11 zákona o poskytovateľoch) a žalobca je držiteľ povolenia, ktoré ho oprávňuje prevádzkovať zdravotnícke zariadenie ako špecializovanú ambulanciu v odbore stomatológia.

Rozsudok krajského súdu napadol žalobca včas podaným odvolaním. Namietol, že zákon o poskytovateľoch v § 79 ods. 1 písm. v) ukladá vo verejnom záujme určitú povinnosť, ktorej existenciu plne rešpektuje a je pripravený ju plniť. Kým však žalovaný a prvostupňový súd sú toho názoru, že túto povinnosť je povinný plniť priamo na základe zákona o poskytovateľoch a bez akejkoľvek bližšej zmluvnej úpravy práv a povinností dotknutých osôb, bez akejkoľvek právnej ochrany a za výrazne nižšiu kompenzáciu než väčšina iných lekárov, žalobca zastáva názor, že túto povinnosť nemôže legálne splniť bez toho, aby najskôr vznikol pracovnoprávny vzťah medzi ním a osobou, v prospech ktorej má túto službu vykonávať a pokiaľ ide o kompenzáciu za výkon tejto služby, nemalo by byť so žalobcom zaobchádzané menej priaznivo (diskriminačné) ako s väčšinou jeho kolegov, ktorí majú nárok aj na kompenzáciu od zdravotných poisťovní. Aj krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že spôsob úpravy vzťahu medzi žalobcom a poskytovateľom lekárskej služby prvej pomoci bol protizákonný, avšak zároveň sa rozhodol túto skutočnosť tolerovať, ba dokonca jej poskytnúť právnu ochranu. To je postup v rozpore so zásadou ex iniuria ius non oritur, podľa ktorej z bezprávneho

konania nemôže vzniknúť konanie hodné právnej ochrany. Uvedené ustanovenie zákona o poskytovateľoch zaväzuje žalobcu službu vykonávať, ale nezaväzuje ho vykonávať ju inak ako v pracovnoprávnom vzťahu a bez akejkoľvek právnej ochrany. Štát, ktorý mu vo verejnom záujme túto povinnosť ukladá a chce jej plnenie od žalobcu vynucovať, je povinný zabezpečiť mu primeranú ochranu jeho práv a kompenzáciu aspoň približne rovnakú ako v prípade iných osôb v obdobnom postavení.

Výkon služby prvej pomoci je výkonom činnosti v prospech inej osoby (príslušného poskytovateľa lekárskej služby prvej pomoci), ktorý z tejto činnosti realizuje ako podnikateľ svoj vlastný zisk. Povinnosť vykonávať službu prvej pomoci znamená pre žalobcu iba to, že je povinný venovať určitý čas (ktorý by inak bol jeho voľným časom) vykonávaniu služby prvej pomoci vo verejnom záujme. To je všetko. Súčasťou tejto povinnosti žalobcu nie je vykonávať ju bezplatne a bez akejkoľvek právnej ochrany ohľadom bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Je úlohou štátu zabezpečiť mu minimálne spravodlivú kompenzáciu a bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Ak už štát toto nezabezpečí žalobcovi priamo, je povinný aspoň poskytnúť súdnu ochranu konaniu, ktorým sa žalobca snaží (v rámci mantinelov platnej ústavy a zákonov) zabezpečiť si túto ochranu sám.

Krajský súd podľa názoru úplne ignoroval povinnosť ústavne konformného uplatňovania zákonov podľa čl. 150 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky; a legalizoval nezákonný spôsob výkonu zdravotníckeho povolania, čím núti žalobcu porušovať svoje povinnosti podľa § 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch a odopiera mu právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Žalobca nesúhlasil s názorom prvostupňového súdu, že Ústavný súd Slovenskej republiky sa pri posudzovaní ústavnosti § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch zaoberal otázkou odmeňovania lekárov za službu prvej pomoci iba „okrajovo“.

Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 113/2011, uloženie povinnosti poskytovateľom zdravotnej starostlivosti podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch, v súlade s ktorou sú nútení konať pod hrozbou sankcie podľa § 82 Zákona o poskytovateľoch vo všeobecnosti spĺňa vyššie podmienky primeranosti, vhodnosti a potrebnosti (a je tak ústavne konformné) vo vzťahu k tým poskytovateľom zdravotnej starostlivosti:

- (a), ktorí sú zaradení do verejnej minimálnej siete poskytovateľov podľa § 5 zákona o poskytovateľoch a bol im pridelený zdravotný obvod podľa §2 ods. 22 a ods. 23 zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti v platnom znení (ďalej len „zákon o zdravotnej starostlivosti“); a zároveň
- (b) s ktorými má každá zdravotná poisťovňa povinnosť uzavrieť zmluvy o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti podľa § 7 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 581/2004 Z.z. o zdravotných poisťovniach v platnom znení (ďalej len „zákon o zdravotných poisťovniach“); a zároveň
- (c) ktorí majú uzavreté zmluvy so zdravotnými poisťovňami, na základe ktorých sú im vyplácané mesačné paušálne kapitačné platby (bez ohľadu na objem vykonaných úkonov zdravotnej starostlivosti), (ďalej len „posudzovaná skupina poskytovateľov“).

Žalobcovi nie je jasné, ako dospel prvostupňový súd k záveru, že otázka odmeny za výkon služby prvej pomoci mala pre posúdenie ústavnosti tejto povinnosti len okrajový význam. Nič také sa v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 113/2011 neuvádza. Naopak, z uvedeného nálezu jednoznačne vyplýva, že kritérium odmeňovania bolo prinajmenšom rovnocenným kritériom ako ostatné, ktoré v súhrne spĺňali test proporcionality. Boli to práve vyššie uvedené skutočnosti uvedené v bodoch (a) až (c), ktoré (v spojení s odmenou dohodnutou s príslušným poskytovateľom LSPP za výkon služby prvej pomoci podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch), podľa názoru Ústavného súdu vysloveného v rozhodnutí pod sp. zn. PL. ÚS 113/2011, vyvažujú a ospravedlňujú zásah do základných práv Posudzovanej skupiny poskytovateľov zdravotnej starostlivosti vo forme uloženia zákonnej povinnosti vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch. Zo záverov Ústavného súdu pritom vyplýva, že práve spomínané mesačné kapitačné platby od zdravotných poisťovní považuje za podstatnú zložku náhrady poskytovateľov zdravotnej starostlivosti za zásah do ich práv ustanovením § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch. Žiadne iné dôvody vyvažujúce a ospravedlňujúce tento zásah do základných práv

poskytovateľov zdravotnej starostlivosti Ústavný súd vo svojom rozhodnutí neuviedol. Ústavný súd vôbec neposudzoval ústavnosť povinnosti podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch vo vzťahu k poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, ktorí nepatria do Posudzovanej skupiny poskytovateľov.

Právny poriadok Slovenskej republiky však umožňuje poskytovať zdravotnú starostlivosť aj bez uzatvorenia (a bez možnosti uzatvorenia) zmluvy so zdravotnou poisťovňou. V podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky sa tak legítimne vytvorila skupina poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, medzi ktorých patrí aj žalobca, ktorí sú za kvalitu svojich služieb odmeňovaní v plnej výške pacientmi bez potreby uzatvorenia zmluvy so zdravotnou poisťovňou a s tým súvisiacich administratívnych nákladov a záťaže. Takýmto poskytovateľom preto nie sú vyplácané mesačné kapitačné platby vôbec a ich zaradenie do rozpisu lekárskeho služieb prvej pomoci za rovnakých podmienok ako poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorým sú vyplácané mesačné kapitačné platby jednoznačne predstavuje diskrimináciu v rozpore s čl. 12 ods. 1 a ods. 2 Ústavy a čl. 14 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“). Vo vzťahu k tejto skupine poskytovateľov nemožno argumentovať ani kontrakčnou povinnosťou zdravotných poisťovní podľa §7 ods. 1 a ods. 2 Zákona o zdravotných poisťovniach, pretože nie sú zaradení do verejnej minimálnej siete poskytovateľov podľa § 5 zákona o poskytovateľoch a preto zdravotné poisťovne voči nim žiadnu kontrakčnú povinnosť nemajú. Títo poskytovatelia tak nemajú nárok na podstatnú časť náhrady, ktorou Ústavný súd Slovenskej republiky odôvodnil proporionalitu povinnosti vykonávať službu prvej pomoci podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch.

Na základe logickej interpretácie príslušných dotknutých ustanovení Ústavy, vo svetle citovaného rozhodnutia Ústavného súdu pod sp. zn. PL. ÚS 113/2011 s použitím argumentu a contrario, je možné podľa žalobcu dospieť k záveru, že v prípade skupiny poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, medzi ktorých patrí i žalobca (ďalej aj „opomenutá skupina poskytovateľov“), v dôsledku vyššie uvedených dôvodov, predstavuje vynucovanie plnenia zákonnej povinnosti podľa § 79 ods. 1 písm. v) Zákona o poskytovateľoch na Opomenutej skupine poskytovateľov porušenie základného práva týchto poskytovateľov na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou podľa čl. 12 ods. 1 a ods. 2 Ústavy a čl. 14 Dohovoru a zákaz nútenej práce a nútenej služby podľa čl. 18 ods. 1 Ústavy, čl. 4 ods. 2 a ods. 3 Dohovoru č. 29 o nútenej alebo povinnej práci voči týmto poskytovateľom.

Žalobca patrí do Opomenutej skupiny poskytovateľov, lebo

- a) nie je zaradený do verejnej minimálnej siete poskytovateľov podľa § 5 zákona o poskytovateľoch a nebol mu pridelený zdravotný obvod podľa § 2 ods. 22 a ods. 23 zákona o zdravotnej starostlivosti;
- b) z dôvodu uvedeného v bode a) vyššie žiadna zdravotná poisťovňa nemá povinnosť uzavrieť so žalobcom zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti podľa § 7 ods. 1 a ods. 2 Zákona o zdravotných poisťovniach; a
- c) z dôvodu uvedeného v bode (b) vyššie nemá žalobca uzavretú zmluvu so žiadnou zdravotnou poisťovňou a nie sú mu vyplácané žiadne paušálne kapitačné platby, ale jeho pacienti uhrádzajú žalobcovi cenu jeho stomatologických výkonov priamou platbou podľa platného cenníka bez akéhokoľvek plnenia zo zdravotného poistenia.

Žalobca teda nemá nárok na uzavretie zmluvy o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti so žiadnou zdravotnou poisťovňou, ani keby sám chcel. Preto nemôže požívať žiaden z benefitov, ktorými Ústavný súd Slovenskej republiky odôvodnil ústavnú prípustnosť uloženia zákonnej povinnosti vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa §79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch.

Ústavný súd v rozhodnutí pod sp. zn. PL. ÚS 113/2011 konštatoval, že § 79 ods. 1 písm. v) Zákona o poskytovateľoch je v súlade s Ústavou, pričom z odôvodnenia tohto rozhodnutia je nepochybné, že súlad s Ústavou skúmal Ústavný súd len vo vzťahu k Posudzovanej skupine poskytovateľov. Ústavný súd sa vôbec nezaoberal dopadom uvedeného zákonného ustanovenia na opomenutú skupinu poskytovateľov.

Povinnosť vykonávať službu prvej pomoci nevzniká žalobcovi priamo zo zákona, ale vzniká až rozhodnutím ŽSK o zaradení príslušného lekára do rozpisu. Bez zaradenia do takéhoto rozpisu lekárovi nevznikne povinnosť vykonávať službu prvej pomoci. ŽSK sa teda nemôže vyhovárať na to, že iba dôsledne uplatňoval zákon. Zákon o poskytovateľoch poskytuje samosprávnemu kraju dostatočný priestor na to, aby túto povinnosť ukladali a jej plnenie vymáhali ústavne konformným spôsobom v súlade s čl. 152 ods. 4 Ústavy. V konkrétnom prípade žalobcu to znamená, že do uvedeného rozpisu nemal byť vôbec zaradený, nieto ešte pokutovaný za nenastúpenie do služby. Platí to o to viac, že ŽSK mal možnosť zaradiť do rozpisu namiesto žalobcu iných lekárov, ktorých má k dispozícii dostatok, a ktorí patria do posudzovanej skupiny poskytovateľov (a preto by nariadenie výkonu služby zasiahlo do ich práv oveľa menej než v prípade žalobcu).

Žalobca proti zaradeniu do rozpisu ako takému nenamietal (keďže s výkonom služby ako takým vo svojom voľnom čase nemá žiaden problém). Trval však na ochrane svojich práv na primeranú kompenzáciu a najmä na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Keď mu ochrana týchto práv zmluvnou formou bola odopretá, nemal (v záujme bezpečnosti a ochrany svojho zdravia pri práci) inú možnosť, než nastúpiť do služby. Ak by za daných podmienok do služby nastúpil a v priestoroch tretej osoby (príslušného poskytovateľa lekárskej služby prvej pomoci) by sa nakazil nejakou chorobou alebo by utrpel úraz, zostal by bez právnej ochrany. Právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci je prinajmenšom rovnocenné právu iných osôb na ochranu zdravia, za ktorého účelom existuje povinnosť podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch.

Prvostupňový súd v tejto súvislosti nesprávne aplikoval § 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch, ktorý taxatívne uvádza prípustné formy výkonu zdravotníckeho povolania, pričom neuvádza žiadnu výnimku z tohto taxatívneho výpočtu vo vzťahu k lekárskej službe prvej pomoci. Poskytovanie lekárskej služby prvej pomoci podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch nepochybne je výkonom zdravotníckeho povolania, a preto poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorému je táto povinnosť uložená, ju smie vykonávať iba niektorou z foriem prípustných podľa § 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch.

Žalobca je držiteľom povolenia vydaného ŽSK na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia - svojej vlastnej stomatologickej ambulancie, ktorú aj prevádzkuje. Kópia tohto povolenia je súčasťou spisu. Toto povolenie však oprávňuje žalobcu vykonávať zdravotnícke povolanie a poskytovať zdravotnú starostlivosť výlučne vo svojej vlastnej ambulancii, vo svojom mene a na svoj vlastný účet, a nie v cudzej ambulancii v mene a na účet inej osoby.

Naproti tomu, výkon služby prvej pomoci je výkonom zdravotníckeho povolania a poskytovaním zdravotnej starostlivosti v ambulancii tretej osoby (poskytovateľa lekárskej služby prvej pomoci) v mene a na účet takejto tretej osoby. Takýmto spôsobom je žalobca oprávnený vykonávať zdravotnícke povolanie podľa § 3 ods. 4 Zákona o poskytovateľoch iba v pracovnoprávnom vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu. Prvostupňový súd svojím rozhodnutím v podstate legalizoval nezákonné praktiky, kedy sú lekári pod hrozbou pokuty nútení vykonávať prácu pre iné osoby (často ich konkurentov na trhu) formou, ktorá je hrubo protizákonná a ktorá odopiera týmto lekárom aj základnú ochranu zdravia pri práci.

Uvedená požiadavka pracovnoprávneho vzťahu nie je samoúčelná. Pracovnoprávny vzťah je jediným typom právneho vzťahu, ktorý zabezpečuje žalobcovi napríklad bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Právo na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci je základným právom Navrhovateľa podľa čl. 36 Ústavy. Žalobca je síce povinný venovať výkonu služby prvej pomoci svoj voľný čas, ale nie je povinný podstupovať akékoľvek zvýšené riziká z pohľadu svojho vlastného zdravia a bezpečnosti. Bez existencie pracovnoprávneho vzťahu je žalobca v tomto smere bez akejkoľvek právnej ochrany.

Zákon o poskytovateľoch predpokladá, že poskytovatelia oprávnení poskytovať službu prvej pomoci vstúpia do pracovnoprávneho vzťahu s lekármi povinnými vykonávať službu prvej pomoci v ich prospech.

Postupom poskytovateľa lekárskej služby prvej pomoci, ktorý odmietal so žalobcom vstúpiť do pracovnoprávneho vzťahu (namiesto toho ponúkal obchodno-právny,) došlo k odopretiu tohto základného práva žalobcu Žilinský samosprávny kraj, žalovaný aj prvostupňový súd, namiesto toho, aby tomu zabránili, toto odopretie základného práva žalobcu naopak podporili a legalizovali.

Žalobca rešpektuje, že mu môže byť uložená povinnosť vo verejnom záujme vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch. Na druhej strane bez uzavretia príslušnej pracovnoprávnej zmluvy alebo dohody by pri vykonávaní lekárskej služby prvej pomoci nebol nijako chránený z hľadiska svojho práva na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, na priaznivé pracovné podmienky a z hľadiska svojej zodpovednosti voči poskytovateľovi lekárskej služby prvej pomoci a pacientom za škody na zdraví. Žalobcovi nejde o narušenie systému poskytovania služieb prvej pomoci, ale o to, aby sa tento systém zmenil tak, že v ňom nebudú tolerované a vymiznú protiústavné a protizákonné praktiky. To je možné zabezpečiť obratom a aj bez akejkoľvek legislatívnej aktivity tak, že súdy poskytnú ochranu lekárom, ktorí sa stávajú obeťami týchto praktík a rukojemníkmi „vyvolených“ poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí majú oprávnenie na prevádzkovanie lekárskej služby prvej pomoci.

Z uvedených dôvodov žalobca žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutie žalovaného ako aj prvostupňového správneho orgánu zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konania, a súčasne, aby žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania.

Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu poukázala na to, že žalobca je držiteľom povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti - ambulancie v odbore stomatológia s miestom prevádzkovania ul. R.. Povolenie bolo vydané Žilinským samosprávnym krajom (rozhodnutie č. 07701/2006/OZ zo dňa 12. 12. 2006). Žalobca ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je teda povinný vykonávať lekársku službu prvej pomoci. Podľa § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch je poskytovateľ, ktorý je držiteľom povolenia alebo držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je povinný vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom, ak ide o poskytovateľa, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú starostlivosť v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo alebo v špecializačnom odbore pediatria a poskytovateľa, ktorý poskytuje špecializovanú zubno-lekársku ambulantnú starostlivosť.

Podľa § 7 ods. 6 zákona o zdravotnej starostlivosti účinného do 14. októbra 2012, lekársku službu prvej pomoci vykonávajú poskytovatelia poskytujúci všeobecnú ambulantnú starostlivosť a špecializovanú zubno-lekársku ambulantnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení poskytovateľa, ktorý je oprávnený na základe vydaného povolenia prevádzkovať ambulanciu lekárskej služby prvej pomoci; lekárska služba prvej pomoci všeobecnej ambulantnej starostlivosti sa vykonáva aj formou návštevnej služby v domácom prostredí alebo v inom prirodzenom prostredí osoby, ktorej sa ambulantná starostlivosť poskytuje. Lekársku službu prvej pomoci pre dospelých môže vykonávať aj lekár s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností v odbore vnútorné lekárstvo, lekársku službu prvej pomoci pre deti a dorast môže vykonávať aj lekár s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností v odbore pediatria. Lekárska služba prvej pomoci sa vykonáva podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom, ktorý obsahuje miesto výkonu lekárskej služby prvej pomoci, čas vykonávania lekárskej služby prvej pomoci a zoznam poskytovateľov zdravotnej starostlivosti s uvedením dátumov vykonávania lekárskej služby prvej pomoci v období, na ktorý sa tento rozpis vyhotovuje. Túto právnu argumentáciu uviedol aj súd v rozsudku, teda správne aplikoval ustanovenia právneho predpisu na posúdenie, či bola sankcia žalobcovi za nesplnenie povinnosti v súlade so zákonom. Žalovaný na súdnom pojednávaní poukázal, že podľa § 79 ods. 1 písm. a) zákona o poskytovateľoch, poskytovateľ, ktorý je držiteľom povolenia alebo držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je povinný, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti dodržiavať osobitné predpisy. Medzi týmito osobitnými predpismi sú v poznámke pod čiarou uvedené aj ustanovenia § 6až § 17 zákona o zdravotnej starostlivosti.

Neobstojí žalobcovo tvrdenie, že nemôže legálne splniť povinnosť vykonávať lekársku službu prvej pomoci bez toho, aby vznikol pracovnoprávny vzťah. Zákon o poskytovateľoch v § 3 ods. 4 písm. b) definuje, že zdravotnícke povolanie sa vykonáva na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu. Ako je uvedené vyššie, žalobcovi bolo vydané povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia Žilinským samosprávnym krajom. To uviedol aj prvostupňový súd v rozsudku.

Prvostupňový súd sa právne vysporiadal aj so skutočnosťou neuzavretia zmluvy o spolupráci medzi žalobcom a spoločnosťou ADMEUM, s. r. o. vo vzťahu k povinnosti vykonávať lekársku službu prvej pomoci, keď v napadnutom rozsudku konštatoval, že neuzavretie zmluvy o spolupráci nemá vplyv na vznik povinnosti vykonávať lekársku službu prvej pomoci zo zákona.

Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze č. PL. ÚS 113/2011 zo dňa 28. novembra 2012 nekonštatoval nesúlad ustanovenia § 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch s Ústavou, teda dané konštatovanie žalobcu právne neobstojí. Podľa žalovaného, žalobcov výklad § 79 zákona o poskytovateľoch, ako aj výklad vykonávania služby lekárskej prvej pomoci v odkaze na zákon o zdravotnej starostlivosti je absolútne zlý. Zároveň žalovaný je toho názoru, že predmetom súdneho konania v správnom súdnictve nie je rozhodovať o tom, či bolo porušené alebo nebolo porušené právo žalobcu zaručené Ústavou, taktiež nie posudzovať podmienky bezpečnosti práce.

Žalovaný tiež poukázal na skutočnosť, že podľa § 4 ods. 1 druhá veta zákona o zdravotnej starostlivosti poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti a v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti je služba vo všeobecnom hospodárskom záujme. Podľa § 2 ods. 20 citovaného zákona lekárska služba prvej pomoci je zdravotná starostlivosť, ktorou sa zabezpečuje nepretržitá dostupnosť všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dospelých, všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre deti a dorast a špecializovanej zubno-lekárskej ambulantnej starostlivosti. Samosprávny kraj ako orgán dozoru je zároveň povinný v rámci svojich kompetencií zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti. Žalobca, ak je držiteľom povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia a poskytovanie zdravotnej starostlivosti disponuje nielen právami, ale aj povinnosťami, ktoré sa viažu na predmetné povolenie a sú definované zákonom. Z tohto dôvodu nemožno súhlasiť so žalobcom, že žalovaný a samosprávny kraj núti žalobcu porušovať jeho zákonné povinnosti a sankcionuje ho za to, že odmietol porušiť svoje zákonné povinnosti - Zákonník práce, predpisy BOPZP, predpisy o základných podmienkach výkonu odborných činností v lekárskech zariadeniach.

Z uvedených dôvodov žalovaný navrhol, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu nie je možné vyhovieť.

Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku krajského súdu, v súlade s § 219 ods. 2 O.s.p. sa preto obmedzuje na konštatovanie správnosti dôvodov uvedeného rozsudku a na zdôraznenie jeho správnosti doplnia :

Podľa § 2 ods. 20 zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 576/2004 Z.z.") lekárska služba prvej pomoci je zdravotná starostlivosť, ktorou sa zabezpečuje nepretržitá dostupnosť všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dospelých, všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre deti a dorast a špecializovanej zubno-lekárskej ambulantnej starostlivosti.

Podľa § 2 ods. 22 zákona o zdravotnej starostlivosti zdravotný obvod je administratívne určenie časti územia Slovenskej republiky poskytovateľovi všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dospelých,

poskytovateľovi všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre deti a dorast, poskytovateľovi špecializovanej gynekologickej ambulantnej starostlivosti a poskytovateľovi špecializovanej zubno-lekárskej ambulantnej starostlivosti v rozsahu verejnej minimálnej siete.

V zmysle § 5 ods. 1 zákona o poskytovateľoch verejná minimálna sieť poskytovateľov (ďalej len „minimálna sieť“) je usporiadanie najmenšieho možného počtu verejne dostupných poskytovateľov na území Slovenskej republiky alebo na území príslušného samosprávneho kraja alebo na území príslušného okresu (ďalej len „príslušné územie“) v takom počte a zložení, aby sa zabezpečila efektívne dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť. Uvedeným ustanovením je vyjadrená požiadavka zákonodarcu, aby v určitom územnom celku bola zabezpečená zdravotná starostlivosť proporcionálne a rovnomerne v takom minimálnom rozsahu, aby nedošlo k ohrozeniu jej dostupnosti. Zákonodarca neustanovil potrebu, aby sa rozhodovalo o zaradení poskytovateľa zdravotnej starostlivosti do tejto minimálnej siete, jeho zámerom bolo len určenie minimálneho počtu potrebných zdravotníckych zariadení pre konkrétne územie.

Minimálnu sieť podľa odseku 1 ustanoví nariadenie vlády Slovenskej republiky (§ 5 ods. 5 zákona o poskytovateľoch).

Podľa § 9 ods. 3 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 640/2008 Z.z. verejná minimálna sieť poskytovateľov lekárskej služby prvej pomoci, ktorí poskytujú špecializovanú zubno-lekársku ambulantnú zdravotnú starostlivosť, je ustanovená najmenej jedným poskytovateľom na 400 000 obyvateľov.

Podľa § 11 ods. 2 písm. a) zákona o poskytovateľoch samosprávny kraj v rámci preneseného výkonu štátnej správy vydáva povolenie na prevádzkovanie ambulancie.

Podľa § 2 ods. 23 zákona o zdravotnej starostlivosti zdravotný obvod určí poskytovateľovi ambulantnej starostlivosti podľa odseku 22 orgán príslušný na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Zdravotný obvod tvorí zoznam určených obcí, ulíc, prípadne popisných čísel domov.

Z citovaných ustanovení podľa názoru odvolacieho súdu vyplýva, že ak Žilinský samosprávny kraj v rozhodnutí č. 07701/2006/OZ zo dňa 12. decembra 2006 (ktorým žalobcovi povolil poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom povolaní zubný lekár, študijnom odbore zubné lekárstvo a v špecializačnom odbore stomatológia v špecializovanej zubno-lekárskej ambulantnej starostlivosti s miestom prevádzkovania zdravotníckeho zariadenia na ul. T.), neurčil konkrétny obvod vyšpecifikovaním obcí, ulíc, prípadne popisných čísel domov, potom možno dospieť k záveru, že do zdravotného obvodu žalobcu patrí celý samosprávny kraj. Odvolací súd preto nepovažoval za dôvodnú námietku žalobcu, že patrí do tzv. opomenutej skupiny poskytovateľov z dôvodu, že nie je zaradený do verejnej minimálnej siete poskytovateľov podľa § 5 zákona o poskytovateľoch a nebol mu pridelený zdravotný obvod podľa § 2 ods. 22 a ods. 23 zákona o zdravotnej starostlivosti.

Podľa § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z.z. zdravotnícke povolanie je súbor pracovných činností, ktoré vykonáva zdravotnícky pracovník (§ 27) pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Podľa § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z.z. zdravotnícke povolanie sa vykonáva

- a) v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu,
- b) na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ďalej len „povolenie“) (§ 11) alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu,
- c) na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10),
- d) na základe licencie na výkon lekárskej posudkovej činnosti (§ 7a) alebo
- e) na základe živnostenského oprávnenia podľa osobitného predpisu.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že upravuje podmienky, za ktorých možno vykonávať zdravotnícke

povolanie. Nebolo sporné, že žalobca vykonáva zdravotnícke povolenie na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (§ 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch).

Podľa § 7 ods. 6 zákona o zdravotnej starostlivosti v znení platnom do 31. marca 2013 lekársku službu prvej pomoci vykonávajú poskytovatelia poskytujúci všeobecnú ambulantnú starostlivosť a špecializovanú zubno-lekársku ambulantnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení poskytovateľa, ktorý je oprávnený na základe vydaného povolenia prevádzkovať ambulanciu lekárskej služby prvej pomoci; lekárska služba prvej pomoci všeobecnej ambulantnej starostlivosti sa vykonáva aj formou návštevnej služby v domácom prostredí alebo v inom prirodzenom prostredí osoby, ktorej sa ambulantná starostlivosť poskytuje. Lekársku službu prvej pomoci pre dospelých môže vykonávať aj lekár s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností v odbore vnútorné lekárstvo, lekársku službu prvej pomoci pre deti a dorast môže vykonávať aj lekár s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností v odbore pediatria. Lekárska služba prvej pomoci sa vykonáva podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom, ktorý obsahuje miesto výkonu lekárskej služby prvej pomoci, čas vykonávania lekárskej služby prvej pomoci a zoznam poskytovateľov zdravotnej starostlivosti s uvedením dátumov vykonávania lekárskej služby prvej pomoci v období, na ktorý sa tento rozpis vyhotovuje.

Poskytovateľ, ktorý je držiteľom povolenia, je povinný, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom, ak ide o poskytovateľa, ktorý poskytuje špecializovanú zubno-lekársku ambulantnú starostlivosť (§ 79 ods. 1 písm. v) zákona o poskytovateľoch).

V zmysle § 79 ods. 3 písm. a) a písm. b) zákona o poskytovateľoch povinnosť vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom sa nevzťahuje na poskytovateľa, ktorý je držiteľom povolenia na prevádzkovanie ambulancie záchrannej zdravotnej služby, ani na poskytovateľa, ktorý je držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

Žalobca netvrdil, že by sa na neho vzťahovala výnimka podľa § 79 ods. 3 zákona o poskytovateľoch.

Žalobca držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z.z.) nie je; je fyzickou osobou, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe povolenia na výkon povolania zubný lekár, ktoré vydala Slovenská komora zubných lekárov podľa § 68 ods. 1 písm. b) zákona č. 578/2004 Z.z. dňa 25. augusta 2005 pod č.: 0928/05. Z tohto jeho postavenia mu vyplýva povinnosť vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom. Vykonanie tejto povinnosti nemožno odmietnuť len z dôvodu sporu o charakter zmluvného vzťahu (príp. spôsob a výšku odmeňovania) medzi žalobcom a spoločnosťou ADMEUM, s.r.o. ako prevádzkovateľom špecializovanej zubno-lekárskej služby prvej pomoci v prevádzke Poliklinika II, P. Mudroňa 14, Martin.

Pokiaľ žalobca tvrdil, že lekársku službu prvej pomoci by mohol vykonávať len v pracovno-právnom vzťahu s poskytovateľom, ktorý je oprávnený na základe vydaného povolenia prevádzkovať ambulanciu lekárskej služby prvej pomoci, inak by porušil povinnosti uvedené v § 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch, táto jeho námietka nie je dôvodná.

Ustanovenie § 3 ods. 4 zákona o poskytovateľoch upravuje spôsob vykonávania zdravotníckeho povolenia alternatívne, či už na základe pracovnoprávneho vzťahu alebo na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo určenej licencie.

Ako je uvedené vyššie, žalobca vykonáva zdravotnícke povolanie na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia podľa § 3 ods. 4 písm. b) zákona o poskytovateľoch a práve z toho titulu je povinný zo zákona vykonávať lekársku službu prvej pomoci podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom v určenom zdravotníckom zariadení poskytovateľa, ktorý je oprávnený na základe vydaného povolenia prevádzkovať ambulanciu lekárskej služby prvej pomoci.

Žalobca preto bol povinný vykonať lekársku službu prvej pomoci podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom.

Neuzavretie zmluvy s poskytovateľom lekárskej služby prvej pomoci, z dôvodu nesúhlasu žalobcu s podmienkami odmeňovania, nezbavuje žalobcu povinnosti vykonať službu podľa rozpisu ŽSK. Odmeňovania v súlade s jeho predstavou sa žalobca môže domáhať v inom konaní, nie v konaní o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu o uložení pokuty za porušenie jeho povinnosti.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd považoval rozhodnutie žalovaného za súladné so zákonom, a preto rozsudok krajského súdu potvrdil ako vecne správny (§ 219 O.s.p.).

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s - § 224 ods. 1 a § 250k ods. 1 O.s.p., keďže žalobca v odvolacom konaní nebol úspešný a žalovanému taká náhrada nepatrí.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.